

בס"ד עלון מס' 762 14.8.2026 –
א' אלול תשפ"ו

כניסת שבת: 19:05
צאת שבת: 20:04
רבנו תם: 20:38

לקבלת העלון במייל:
sagifrenkel@gmail.
com

לתגובות והערות:
שגיא 054-6868199

זה השער לה' צדיקים
יבואו בו

פרשת שפטים

שפטים ושטרים תתן לך בכל שערך (טז, יח)

אחד מגבאי הצדקה בירושלים הגיע לרב מטשעבין, ואמר לו: הרב, אני מתפטר, אני לא יכול יותר להיות בתפקיד הזה. למה??? שאל הרב, ענה לו גבאי הצדקה: כיון שלפני כמה ימים אספתי כסף לצורך הכנסת כלה, והסתובבתי בין הבתים כדי להתרים אותם, הגעתי לבתים שיש שם עניות גדולה, וביקשתי מהם צדקה, הם נתנו לי, ואחר כך הלכתי והבאתי אותו למשפחה הנזקקת. ואני רואה שהם מבזבזים את הכסף על סידור פרחים, על מנות יוקרה ועל כל מיני מותרות, ואני לא מסוגל להכיל את זה, כי איך אני יכול לקחת ממשפחות שזה הלחם שלהם, ולתת למשפחות שזה לא הלחם שלהם, אלא הקצפת שלהם.

אמר לו הרב מטשעבין: אתה יודע מה זו מצות פדיון שבויים???? מצות פדיון שבויים, זה כאשר בא פריץ וזורק את מושק'ה היהודי לתוך הבור, ואנחנו באים ואוספים מאנשים פרוטה לפרוטה ולוקחים מאנשים שאין להם כלום, ומשלמים לפריץ הון תועפות כדי שיוציא את מושק'ה מהבור, והפריץ הולך וקונה עם זה "דוגלי" מאכל לכלבים. תגיד לי, שאל הרב מטשעבין: נראה לך שמוותר לקחת מאנשים שבקושי גומרים את החודש (יותר נכון לומר שהחודש גומר אותם) ולתת לפריץ לקנות עם זה אוכל לכלבים??? שאל הגבאי את הרב: מה זה משנה מה הפריץ עושה עם הכסף??? העיקר פדינו שבויים.

אמר לו הרב: אותו הדבר כאן, מה אכפת לך מה הם עושים עם כספי הצדקה שהבאת להם, יכול להיות מאוד שהם עושים באולם יקר כי הצד השני חייב לעשות שם, הוא חייב לקנות דווקא את הרכב הזה כי יש לו צורך שאתה לא יודע, העיקר שאנחנו נתנו להכנסת כלה לצורך צדקה, וקיימנו מצוות צדקה, מה אכפת לנו מה הם עשו עם הכסף??? ('מקשיבים לקולך' תשפו ראה)

שפטים ושטרים תתן לך בכל שערך (טז, יח)

אמר בשם הרבי רבי מרדכי הגר שליט"א הרבי מויזניץ מונסי: פעמים צריך אדם לקבל צרות צרורות משמים על העבירות שעשה רחמנא לצלן, אבל היות וחשב לבד מצבו ומה היה מגיע לו, ניצול מהם. בעצם מחשבה זו שמשער מה היה מגיע לו ועושה תשובה – מורידים ממנו את הצרה ומרוויח שלא בא עליו הדבר הזה. והתאים הדבר מהפסוק בפרשה, שופטים ושטרים תתן לך בכל שערך אשר ה' אלוקיך נותן לך, 'שערך' מלשון לשער, אם תשער במחשבה בדמיון איזה משפט היית צריך לקבל, שופטים ושטרים תתן לך בכל שערך – תחשוב ותשער מה מגיע לך, אז יהיה כאילו אשר ה' אלוקיך נותן לך, שבזה לבד יתקיים הדבר כאילו כבר נעשה לך, שהרי חשבת על זה ושערת, והצדקת עליך הדין. וסיים: ווארט זה שמעתי ממנו כשהיה עדיין צעיר מאוד, ומאוד מצא חן בעיני, הוא אדם גדול, א וואוילער יוד א צדיק. הקדוש ברוך הוא נותן לצדיקים חידושים שיעזרו בזה לציבור וזה העיקר, לחזק הלבבות ולקרבתם לה'. (תנחומים ישעשעו נפשי, רבי יוחנן מטאלנא זיע"א)

סיפר החיד"א על דין תורה שהגיע ליד אחד מגדולי הדורות. בימים ההם התגוררה אלמנה עניה ובנה יחידה בעירו, כאשר גדל הילד לא היה יכול לראות בצער אמו המתפרנסת בקושי ובדוחק גדול, והחליט לגשת לנדיבי לב שיתרמו מכספם עבור אמו המסכנה, ויהי כאשר הגיע אל אחד העשירים חמד לו לצון, והציע לילד שאם יטבול במימי הנהר הקפואים באישון לילה ואפילה, יתן לו סכום גדול של חמישים אלף רובל, שמע הילד את דברי העשיר ולבו נחמץ בקרבו, כי איך יסתכן ויטבול בנהר עבור בצע כסף, אך לאידך גיסא לא היה יכול לראות את אמו בעניותה. לפיכך הלך להתייעץ עם אמו, אם ראוי לו לעשות העיסקה אם לאו, אך לאחר התלבטויות קשות העלו והחליטו בלית ברירה ובלב כבד שימלא הילד את בקשתו של העשיר הגאוותן.

בשעה המיועדת, הגיע הילד עם אמו ועמדו על שפת הנהר הילד הלך לשבור את הקרח כדי לטבול במים ואילו האמא עמדה מן הצד ושפשפה אבנים זו בזו והוציאה מהן אש, ולצד המדורה חיממה מגבת ובגדים, כשמיד עם זאת הילד מן המים הקפואים יוכל להתחמם עם הבגדים החמים, ואכן לאחר עבודה קשה שבר הילד את שכבת המים הקפואים וטבל במימי הנהר וכל עוד נשמתו באפו יצא משם כשהוא שמח וטוב לב, שמעתה לא יחסרו להם עוד מזונות בביתם.

ויהי ממחרת. כשהלך אל בית העשיר כדי לתבוע את הכסף שהבטיח לו, סירב העשיר לתת לו פרוטה לפורטה, וטענתו בפיו, דמאחר שאמו עשתה מדורת אש סמוך ונראה אל הנהר גרמה בזה לחמם מעט את מימי הנהר. נמצא שלא קיים רצונו בשלימות, וממילא אין לו עליו טענת ממון.

בצר לו הלך הילד אל הנמרא דאתרא ובכה לפניך על העוולה הגדולה שעשה עמו העשיר, שמע הרב את טענתו ושלח מיד שליח ב"ד להזמין את העשיר לבוא אליו. כאשר הגיע העשיר התחיל הרב לדבר עמו על דא ועל הא שלא מענין טענת היתום כלל, ותוך כדי השיחה שאלו אם ברצונך לשתות כוס קפה, שמח העשיר על ההצעה, וביקש לשתות כוס קפה חם כדי לחמם מעט את גופו, מיד הלך הרב והדליק אש בכירה ואז נטל את המיחם ומילא אותו מים, אך לא העמיד אותו על גבי הכירה אלא השאירו רחוק מן האש, וחזר אל העשיר והמשיך לשוחח עמו.

כאשר עבר זמן מה חזר הרב ובדק את המים אשר במיחם וראה והנה קרים הם, ותמה בפני העשיר איך יתכן כדבר הזה, הרי הדליק אש בכירה ואיך לא נרתחו המים, השיב העשיר כשהוא תמה על תמיהתו, איך ירתחו המים אם אין המיחם על גבי האש ממש. ואכן לדברים האלו חיכה הרב ובזאת התחיל להוכיחו בדברים קשים כגידין "איך אם כן סבור אתה להשתמש מלשם ליתום האומלל מה שהבטחת לו, וכי יש ביד המדורה שהדליקה אמו לצד הנהר לחמם את המים הרחוקים כל כך מן האש, ועתה מהר קח את מלא הסכום ותנו לילד היתום כדי שיוכלו הוא ואמו לקנות לחם לאכול ומים לשתות"...

ולמדנו מכאן לענין חינוך הבנים, שכשם שבחימום המים צריך לשים המיחם על גבי האש כדי שיתחמם, כן נמי אם האב לא יהא "על האש", היינו שלבו לא יהא בוער כלפידים בעבודתו ית', או אז נמצא שבניו ויוצאי חלציו יעמדו רחוקים מן האש ואיך יוכלו להתחמם לתורה ולמצוות.

ומסיים החיד"א וכותב, שלימים, שאלו את הילד היתום איך באמת הצליח לעמוד בנסיון ולטבול במים הקפואים בתקופת טבת, הלא הדבר קשה מנשוא, והשיב הילד בתמימות, שהיו עיניו ולבו תמיד אל האש שהדליקה אמו בשפת הנהר וזה גרם להפיח בו רוח חיים ועל ידו התחזק לטבול במים.

וגם זה לימוד גדול הוא לדורות עולם במעשה האבות, שאם הילדים צעירי הצאן רואים את החמימות ואש ההתלהבות הבושרת בלב אביהם, אזי יוכלו לעבור את כל המים ולהינצל מהם, כי בודאי יתחזקו תמיד כאשר יראו את האש הגדולה הבושרת לצדם סמוך ונראה. ויראו איך נתקיים אצלם "שחולת אהבה אני" בהתלהבות אש קודש, וזה יגרום לעורר אצלם אהבה ויראה ולהיות רודפים אחר המצוות. (מתוך הגדה של פסח – 'באר החיים')

שְׁפָטִים וְשִׁפּוּרִים תַּתֵּן לָךְ בְּכָל שַׁעְרֶיךָ (טז, יח)

אספר שני סיפורים נפלאים, שסיפר הגאון הצדיק רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, המבטאים את גודל זהירותם וישרותם של גדולי ישראל בדיני ממונות, וכיצד לא נתנו לעצמם שום הקלה או עיגול פינות חלילה בתחום זה: בצעירותו, היתה לו לרבי משה אהרן קביעות להתפלל מידי ליל שבת במניינו של מרן הרב מבריסק, הגרי"ז הלוי סולוביצ'יק זצ"ל בביתו. הוא תיאר כי היו פעמים, בהם הרב חש בטוב ואז ישב בחוץ במרפסת בזמן שלפני התפילה, וכל בני המנין ניאיתו לאורו – אם בחידושי תורה, ואם במעשים מופלאים ועובדות מגדולי הדורות. אך היו גם פעמים בהם הרגיש הרב פחות טוב, ואז ישב בחדרו ולמד עם בניו כשכל החבורה ממתנה בחדר בו היו אוכלים, ובהגיע זמן התפילה נכנסו כולם פנימה ועמדו להתפלל.

פעם אחת אירע שהרב ישב בחדרו ולמד עם בנו הגדול, הגאון רבי יוסף דוב זצ"ל, ובעוד הציבור כולו עומד בחוץ במטבח, נכנס פתאום הרב וכולם קמו ממקומם. הרב הביט כה וכה ופנה אל יהודי בשם רבי אהרן דוד מלאכי זצ"ל, ששימש בדרך כלל כבעל התפילה הקבוע בתפילת ליל שבת: "רבי אהרן דוד, תבוא אלי במוצאי שבת לקחת ממני את הכפתור שלכם שנמצא מתחת לספה. עכשיו אתם לא יכולים לקחת אותו כי זה מוקצה לדעת כמה פוסקים, (ראה משנה ברורה סימן ש"ח סק"ה) אבל במוצאי שבת תוכלו לבוא ולקחת..."

"על איזה כפתור הרב מדבר?" שאל רבי אהרן דוד בתמיהה, והרב השיב בפשטות: "ראיתי מבעד לחלון כיצד הבן שלכם מוצא ברחוב את הכפתור הזה, גוחן להרימו ולאחר מכן משחק בו עם חבריו עד ששכחו כאן מתחת לספה. כיוון שהכפתור ודאי היה הפקר נמצא שדינו כמצאית קטן שהיא לאביו, וכיון שראיתי כיצד הוא מוצא את המציאה ועכשיו היא נמצאת אצלי מתחת לספה, הרי שנעשיתי 'שומר אבידה' שלכם... איני מחויב לשמור שלא יארע לכפתור מאומה, ולכן אני מבקש שתבואו לקחת את הכפתור במוצאי שבת..." דינים שלמים צריך הרב מכאן ומשם, והכל בגלל כפתור.

תמה רבי אהרן דוד: "מדוע הרב עושה עסק כה גדול מכפתור?" אך הרב מבריסק בכלל לא הבין את השאלה: "למה אתם אומרים כך?... זה שלכם, ואני מחויב להחזיר לכם את זה, אז תבואו לקחת את זה אחרי שבת, כי אני מחויב לשמור על האבידה..." הסיפור הזה מבהיל על הרעיון. אדם צריך לדעת שכל מה שכתוב בש"ס זה למעשה, וצריך לקיים את זה! אצל הרב מבריסק היה פשוט שדין פרוטה כדין מאה, והוא עם דיני ממונות לא רוצה להסתבך...

ועוד סיפר רבי משה אהרן מזכרוננו: אירע פעם בישיבת חברון שבתפילת מוסף של שבת התפלל ראש הישיבה הגאון רבי משה חברוני זצ"ל במקומו במזרח ללא טלית, אלא עם כובע לראשו, לתמיהת המתפללים. התברר שרבי משה היה צריך לצאת לרגע ופשט את טליתו והניחה בצד, וכשחזר ראה שמאן שהוא נטל בטעות את טליתו. כל אחד אחר היה מתעטף בינתיים בטלית של המחליף, ומברר את הענין מאוחר יותר, שכן ההלכה מתירה להשתמש באופן זמני בטלית של מישהו אחר. אבל רבי משה לא רצה בשום אופן להסתמך על 'היתרים' המאפשרים לו לקחת את הטלית השניה, ולכן עמד והתפלל ללא טלית.

כאשר בא המשגיח הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל לשמש כמשגיח בישיבת פוניבז', ובאו תלמידיו מגייטסעהד וביקשו לשוחח עימו בלימוד, המשגיח סירב. כשנימוקו בפיו: "אם אדבר איתכם בלימוד, עלול אני להיכשל בגזל! מכיון שנשכרתי על ידי הישיבה לתפקיד אמירת השיחות, הרי שמחויב אני להקדיש את כל מחשבותי אך ורק למטרה זו..." ועוד סיפר אודות הרב דסלר – תלמידו המובהק הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה הנערץ של 'דמת השרון'. כי פעם אחת ביום חורפי וגשום עמד הרב דסלר בתחנת האוטובוס ברחוב רבי עקיבא בבני-ברק, והמתין לבואו של האוטובוס קו 54.

לפתע עבר רכב מסחרי סמוך לתחנה, והנהג שהיה תלמידו של הרב דסלר בעבר, קרא לו מתוכו לעלות לרכב והוא יקח אותו למחוז חפצו. הרב דסלר שאלו: "הרכב שלך?" והנהג השיב: "לא שלי, אבל אני סוכן של מפעל שמחלק את התוצרת שלו לחנויות". שוב שאל הרב: "האם התנית מפורשות עם בעל המפעל שתוכל להסיע ברכב גם אנשים זרים?", והנהג משיב בחיוך ובבטחון: "אמנם לא התנית תנאי כזה עם בעל המפעל, אולם בטוחני שהוא מסכים בחפץ לב שאני יעלה לרכב את מי שאראה לנכון". לאחר שוידא שוב שהנהג בטוח בדבריו הרב דסלר השתכנע, והתחיל לצעוד אל מדרגות הרכב. כמעט עלה, ופתאום עצר. הוא הרבה עמוקות והחליט לחזור שוב לתחנה, ולהמתין בה בקור ובגשם. (מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

שְׁפָטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ (טז, יח)

כפי מעלת האדם כך הוא מלמד זכות אפילו על הפחותים שבישראל, כמו שאמר הרה"ק רבי גדליה מליניץ ע"ה בשם רבו המוכיח מאניפולי ע"ה, כי צדיק קטן בכוחו ללמד זכות על רשע קטן, וצדיק גדול מלמד זכות אפילו על רשע גדול, ומשיח ילמד זכות אפילו על רשעים גמורים, ועל ידי כן יחזירם בתשובה ותבוא הגאולה. עד כמה היתה עבודת לימוד זכות אצל צדיקי הדור יש ללמוד מהמסופר על רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה שהלך עם תלמידיו, וראו עגלון המושח ומשמן את גלגלי העגלה בעת התפילה, ביקשו לגעור בו, ענה לעומתם הרה"ק, הביטו וראו עד כמה גדלה עבודתו של העגלון, אף בעת שמושח את גלגלי העגלה זוכר הוא מהקב"ה ומתפלל אליו. הרי לנו דוגמא כיצד אפשר להסתכל בהיבט שונה על מעשי האדם. ואף אנו המצפים לגאולה וישועה שומה עלינו להתאמץ ככל האפשר ללמד זכות על כל יהודי באשר הוא, וכך נזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן נצח סלה ועד. (מילתא חדתא)

נכנסנו לחודש הרחמים והסליחות...

ר' חצק'ל לוינשטיין אמר שהימים של חודש שלול נקראים ימי זריעה... מי שלא זרע – לא יהיה לו מה לקצור, וממילא לא יהיה לו גם מה לאכול! הימים הללו הם השורש לכל שפע עבודת ה' של כל השנה!!! כשר' חיים פרידלנדר הרגיש כאבי שיניים עזים, הוא ביקר אצל רופא השיניים...

הוא הוציא לו שן אחת, ועוד אחת... עד שהוא ראה שהבעיה היא בכלל לא השיניים! הוא הפנה אותו לבצע צילום, ורח"ל מצאו שהוא חולה במחלה הנוראה... המילים הראשונות שהוא אמר כשהוא שמע על כך היו: "חבל, אם הייתי יודע על זה באלול, ודאי הייתי יכול למנוע את זה".

עכשיו אנחנו נמצאים בזמן שעוד אפשר למנוע את הכל! צריך לנצל כל שעה למלא בעבודת ה'... כל דקה לתפילה ובקשה ותחנונים... הגר"א אומר שהחודש הזה כולו רחמים! בכל הבריאה כולה שיתף הקב"ה את מידת הרחמים יחד עם מידת הדין... אבל בחודש אלול – כל כולו רחמים!

בחודש הזה יש גילוי של הארה גדולה מאוד ממקום גבוה ביותר. והזה"ק אומר שכשההארה הזו מתגלה, כל הדינים נכפים וכל התפילות מתקבלות! זה הזמן להתחנן על ההצלחה של הילדים, על שלום הבית, על כיסוי המשכנתא, על הבריאות, על השידוכים, על עבודת ה'... כל שניה לנצל לעוד בקשה ותפילה!

ה'נתיבות שלום' אמר שפעם אחת הוא חלם שעובר כל חודש אלול, והוא לא הצליח לנצל את הזמן... כל התפילות יבשות, הלימוד מקרטע, ראש השנה הוא מרגיש כמו בול עץ! הוא התחיל להזדעק ולצווח, עד שהוא התעורר... כשהוא הקיץ משנתו הוא גילה שהיום רק ערב ר"ח אלול. פעם אחת הוא עבר בדיקה רפואית בסוף חודש אב, והרופא אמר שהוא חייב להיכנס לניתוח מייד!

ה'נתיבות שלום' הבין שאם הוא יעבור את הניתוח עכשיו הוא לא יהיה בבית המדרש באלול, בראש השנה וביום הכיפורים... הוא אמר לרופא נחרצות: "אני עושה את הניתוח רק אחרי יום הכיפורים!". הרופא ניסה לשכנע אותו שאי אפשר לחכות, והוא מוזיק לעצמו... אבל הרב"ה גמר אומר – רק אחרי כיפור! בפועל כשהגיע יום הניתוח, שלחו אותו לאבחון מחודש, והרופא אמר לו שכבר לא צריך ניתוח... "הזמן פעל לטובתך". אמר ר' שלום: בהחלט 'הזמן' של הימים הללו, פעם לטובת! ('אפריון שלמה' גיליון 532)

